

31.01.2025

Norsk Kylling AS

Havneveien 43

7300 Orkanger

Innspill til ekspertgruppen for virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter

Sirkularitet må bli en bærebjelke på tvers av alle sektorer, skal vi sikre et bærekraftig samfunn innenfor planetens tålegrenser. Matsystemet står for ca. en fjerdedel av klimagassutslippene globalt og som næringsmiddelbedrift vil vi her foreslå tiltak som vil åpne for bedre ressursforvaltning gjennom økt sirkularitet i hele matsystemet.

Et matsystem på sirkulære premisser sikrer effektiv ressursbruk, mindre avfall og bedre utnyttelse av restråstoff. Gjennom verdikjedesamarbeid, innovasjon og riktige virkemidler kan matsystemet og industrien bli mer bærekraftig og robust.

Barriere: Lave støtteordninger med mangelfull koordinering og forutsigbarhet til oppskalering

Bakgrunn: Sirkulære aktiviteter krever at industrier og selskaper finner sammen og etablerer nye forretningsmodeller basert på ressursutveksling.

Norsk Kylling deltar, og leder, flere typer tidligfaseprosjekter støttet av Forskningsrådet. Blant disse finner vi bl.a. SkatteFUNN, kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP) og innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN). Alle disse gir oss tilgang på verdifull kompetanse fra forskningsinstitusjoner som bl.a. SINTEF til å utvikle bærekraftig løsninger etter sirkulære prinsipper.

Dette er gode ordninger for grunnforskning og innovasjonsutvikling, men for oppskalering av løsningene har vi et stort forbedringspotensial. Økte virkemidler til kommersialisering med forutsigbarhet er viktig. Det vil også øke investeringsviljen fra næringslivet, noe som er helt nødvendig. Slik vi opplever det, er det kun Grønn plattform som tilbyr midler til oppskalering av nye sirkulære verdikjeder. Manglende forutsigbarhet både i innhold og utlysningstidspunkt gjør det krevende å etablere solide samarbeidsprosjekt for å søke disse midlene innen fristene som settes.

Tiltak 1: Styrke virkemiddelapparatet og øke støtteordningene til oppskalering, for å redusere risiko og øke investeringsviljen fra privat næringsliv.

Tiltak 2: Etabler Grønn plattform som en årlig utlysning med forutsigbarhet i utlysningstekst og søknadsfrist. Det bør også stilles krav til innvilgede prosjekter om optimal ressursutnyttelse basert på en kvalifiseringsordning, samt redusert klimafotavtrykk for løsninger og produkter som prosjektet skal levere.

Barriere: Det er ikke tillatt å føre produksjonsinsekter med animalsk protein

Bakgrunn: Produksjonsinsekter som melbiller og svart soldatflue har fra naturens side god evne til å utnytte et bredt spekter av ulike næringsstoffer, med alt fra fiskeslam, husdyrgjødsel og biorest, til husholdningsavfall, sidestrømmer fra næringsmiddelindustrien og butikksvinn. Dette potensialet må utnyttes langt bedre enn i dag, slik at det kan bygges opp en industri for insektproduksjon i Norge basert på sirkulære ressurser. Dette vil også være et viktig bidrag til å lykkes med Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr til husdyr og fisk innen 2034.

Dagens regelverk tillater ikke å føre produksjonsinsekter med animalsk protein, derunder også husdyrgjødsel, slam og biorest. Endring i regelverket vil kunne åpne for å utnytte insektenes evne til å omdanne avfallsprodukter til høyverdig animalsk protein utnyttet i større grad enn i dag. Dette vil videre redusere behovet for importerte proteinråvarer og styrke Norges selvforsyningsgrad og matberedskap.

Slik kan insektindustrien få grunnlag for investering og vekst og være en «renovatør» av organiske ressurser som i dag i beste fall går til biogassproduksjon. Da kan vi kanalisere biprodukter og restråstoff som substrat til en ren produksjonslinje av insekter, og benytte dette til fôr til fisk og husdyrproduksjon.

Tiltak: Utføre en bred risikoanalyse og konsekvensutredning som kan danne grunnlag for en regelverksendring som gjør det mulig å ta i bruk flere typer substrat i industriell insektproduksjon til mat og fôr.

Barriere: Krav om «DNA-fritt» prosessert animalsk protein (PAP)

Bakgrunn: Kravet om «DNA-fritt» prosessert animalsk protein innebærer at animalsk protein som brukes i fôr eller andre produkter, må være fri for påvisbart DNA fra andre organismer enn den opprinnelige kilden. Dette sikrer at proteinet ikke kan spores tilbake til spesifikke dyrearter, og slik unngå krysskontaminering. Dette kravet er uforholdsmessig strengt. Norske kraftfôr- og biproduktfabrikker klarer derfor ikke i dag å utnytte den nye EU-regelverksendringen for svine-PAP og kylling-PAP i kraftfôrproduksjon til henholdsvis kylling og svin.

Tiltak 1: DNA-fri-kravet må justeres slik at disse ressursene kan utnyttes til fôrproduksjon uten uakseptabel risiko knyttet til mattrygghet. Slik vil også Norsk Kylling sine biprodukter kunne oppsirkuleres og utnyttes bedre enn i dag.

Tiltak 2: Det ligger også et stort potensial i utnyttelsen av kjøttbeinmel som fôrråvare til blant annet kylling, og det bør prioriteres forskning og utprøving som gir grunnlag for regelverksendring på dette området. Bruk av kjøttbeinmel er en «lavthengende frukt» for å øke proteinselvforsyningsgraden i Norge.

Barriere: Lite fleksibilitet i revidert industriutslippsdirektiv (IED)

Bakgrunn: Industribedrifter i Norge står overfor strenge krav fra myndighetene om å forbedre rensingen av prosessvann for å redusere utslipp til ytre miljø. Dette krever omfattende investeringer i eksisterende renseanlegg, som legger et betydelig økonomisk press på bedriftene. Norsk Kylling har et renseanlegg fra 2021. Med strengere krav, står vi nå overfor en investering på over 100 millioner kroner for et nytt rensetrinn.

Kommuner og interkommunale selskaper i Oslofjordens nedslagsfelt, har fått støtte til prosjekter som reduserer utslipp fra avløpsrenseanlegg. Industribedriftene ønsker tilsvarende ordninger for å kunne oppfylle sine miljøkrav på en bærekraftig måte.

Tiltak: Staten må stille krav om at løsningene som blir etablert lokalt er et samarbeidsprosjekt mellom eksisterende industri og kommune, og tilby økonomiske virkemidler til nye løsninger.

Slike ordninger vil støtte opp om nødvendig omstilling, uten å svekke bedriftenes konkurranseevne og utvikling. Støtten kan ikke begrense seg til tradisjonell renseteknologi, men må motivere til innovasjon gjennom å se på nye løsninger for gjenbruk av vann og sirkulære løsninger for rensing. Det er lite fleksibilitet i myndighetenes tolkning av IED-regelverket, og dermed også en begrenset mulighet til å tenke nytt.

Barriere: Bonden bærer for stor kostnad av gjødselhåndtering alene, hinder for optimal utnyttelse av ressursen

Bakgrunn: Dagens praksis med åpen lagring og spredning av husdyrgjødsel gir store tap av næringsstoffer og utgjør en betydelig utslippkilde i norsk landbruk. For Norsk Kylling står utslipp fra gjødsel for 12 prosent av de totale klimautslippene.

Vi ser et stort potensial i at det investeres i løsninger som legger til rette for at gjødsel kan inngå i produksjonen av biogass, og slik sett redusere tap av både energi og næringsstoffer. De 142 bøndene som Norsk Kylling samarbeider med, har alene 35 millioner kg kyllinggjødsel som mulig innsatsfaktor i en slik biogassproduksjon.

Tiltak: For å realisere potensialet til biogass i Norge, er det avgjørende at myndighetene, næringslivet og landbruket går sammen og bygger produksjonsanlegg, infrastruktur og nødvendig utstyr. Dette gjelder både industrielle anlegg og mindre gårdsanlegg.

For bonden er det nødvendig at tilskuddsordninger for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg opprettholdes og styrkes. Tilskudd for håndtering av biorest, herunder lagring og spredning, må også etableres.

Barriere: Ingen felles oversikt over mulig tilgjengelige sidestrømmer og restråstoff

Bakgrunn: Det finnes ingen samlet oversikt over restråstoff som er tilgjengelig på tvers av sektorer. Dette er et betydelig hinder for etablering av sirkulære verdikjeder og industriområder, der synergier mellom aktører kunne bedret ressursutnyttelsen.

Tiltak: For å styrke sirkulær ressursbruk bør det etableres en nasjonal database over restprodukter og sidestrømmer, med et rapporteringskrav for all industri og handel. Dette vil bidra til utviklingen av nye sirkulære verdikjeder og økt ressursutnyttelse.